List 21. **NOVICE** Tečaj L.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic".

V Ljubljani 20. maja 1892.

Politiški oddelek.

Zamujen trenotek.

Nikdo ne more tajiti, da smo Slovani v Avstriji nekako podrejeno pleme vzlic temu, da nam je v ustavi slovesno zagotovljena narodna jednakopravnost. Nekoliko je naše trpke osode kriv zgodovine tek. Poprejšnje čase je nas zatiralo večkrat tuje plemstvo. Nam nasprotne vlade tudi še dandanes ovirajo naš razvoj. Skoro lahko rečemo, da nismo imeli vlade, ki bi bila na nas se toliko ozirala kakor na Nemce. Sedanja vlada nam sicer ni tako nasprotna, kakor je bila Auerspergova, ali vendar nam tudi posebno prijazna ni.

Na drugi strani pa moramo priznati, da največ smo pa krivi sami naše nesreče. Vedno se prepiramo mej seboj, bodi si že za načelna, bodi si za osebna in druga manj važna vprašanja. Vsak slovanski narod hodi svoja pota, nikdar ne pomisli, če je njegova politika tudi v korist drugim slovanskim narodnostim. Od tod prihaja, da še po tridesetletnem ustavnem življenji, po tolikih neveselih skušnjah in prevarah se vendar nismo dokopali do kakega skupnega programa. Slovanska vzajemnost je največ le lepa fraza, ki se semtertja bere po časopisih in rabi pri raznih slavnostnih prilikah. Tembolj neodpustljivo je pa, ker so baš nasprotne vlade nam pokazale pot do skupnega programa, pa vendar tavamo, kakor zgubljene ovce. Mari ne ugaja član XIX naše ustave nam Slovanom vsem, ta član bil bi lahko podlaga skupnemu programu avstrijskih Slovanov. Ko bi se morali tega člana z obema rokama okleniti in delati na to, da zares postane kri in meso, pa nekatere slovanske stranke si izmišljajo vse druge programe, na katerih je skupno delovanje nemogoče, postavljajo se na separatistična razna državnopravna stališča in celo ugovarjajo sedanji ustavi. Če mi Slovani ne zagovarjamo in branimo onih določb ustave, ki so nam v korist, potem pač od nasprotnikov nimamo pričakovati, da bi je branili. Nemcem je že njih narodni obstanek in razvoj tako zagotovljen, da nimajo nobenega povoda posebno še delati na vresničenje narodne jednakopravnosti.

Da pa nas kdo napak ne razume, moramo pristaviti, da mi nikakor ne zahtevamo, da bi moral kak slovanski narod se odreči državnopravnim pravicam, če jih ima. Kadar mu je to v korist in če to avstrijskim Slovanom sploh ni v preveliko škodo, naj se le opira nanje. Nobenega postavnega in poštenega sredstva ni zametavati v političnem boji. Le to smemo zahtevati, da se skupni interesi avstrijskih Slovanov stavijo v prvo vrsto, separatistični pa še le v drugo, ker le tako je mogoče, da pridemo do kakega skupnega programa in se sporazumimo o kakem skupnem delovanji. Samo če bodemo vzajemno postopali, pridobili si bodemo veljavo, ki nam gre po našem številu in po bremenih, ki jih doprinašamo za državo.

Te dni se je obravnavala na Dunaji v državnem zboru jako važna stvar. In nam se dozdeva, da si je slovanski poslanci niso dovolj izkoristili. Mi pa s tem ne mislimo kaj komu očitati, posebno lahko rečemo, da so slovenski poslanci storili svojo dolžnost. Izkoristili si poslanci stvari niso zaradi tega, ker si je baš zaradi pomanjkanja skupnega programa in zaradi razpora mej posameznimi strankami izkoristiti niso mogli.

Ta ali oni poslanec je tudi kaj pridobil za svoj volilni okraj, za kar mu bodo volilci gotovo hvaležni. Mi pa tukaj ne mislimo kacih lokalnih potreb, pa tudi ne potreb posamičnih slovanskih narodnosti, temveč interese vseh avstrijskih Slovanov.

Na Dunaji biva nad sto tisoč Slovanov, zlasti pa Čehov, pa tudi mnogo Poljakov in južnih Slovanov. Ti Slovani pa nimajo nobene javne ljudske šole. Naravno je torej, da se njih otroci polagoma potujčujejo. Čehi so z lastno pomočjo osnovali zasebno šolo, ki pa seveda ne zadošča potrebam dunajskega češkega prebivalstva. Ta šola je dobro obiskovana ali mesto se trdovratno brani vsprejeti jo v svojo oskrb. O Poljakih se je govorilo, da tudi hočejo osnovati svojo šolo na Dunaji, ali dosedaj se

še to ni zgodilo. Mestno oblastvo neče slovanskim jezikom dovoliti pravic v deželi navadnih jezikov. Ta pravica bi šla posebno češkemu jeziku, kajti že desetletja prebiva na stotine Čehov na Dunaji, ki v svojih rodbinah govore le svoj materni jezik. Če je v Ljubljani mesto moralo osnovati nemške šole za dobrih štiri tisoč Nemcev, mej katerimi je mnogo le umetno napravljenih, bilo bi pač pravično, da se na Dunaji za sto tisoč Slovanov tudi osnujejo javne ljudske šole.

Pomisliti je pa tudi, da je Dunaj prestolno mesto velike mnogojezične države. Na Dunaj se stekajo davki iz vseh dežel, torej tudi mnogo slovanskega denarja. Da se je dunajsko mesto tako razvilo, za to ima zahvaliti vse avstrijske narode. Zaradi tega bi bilo le pravično in umestno, da Dunaj tudi spoštuje pravice vseh avstrijskih narodnostij. To je v državnem zboru omenil poslanec Laginja in mi mu v tem popolnoma pritrjujemo.

Te dni je šlo za to, da se dunajskemu mestu dovoli več milijonov za prometne naprave. Pri tej priliki mislimo mi, da bi bilo umestno, da se bi bili vsi slovanski poslanci dogovorili, da bodo glasovali za zahtevane svote le s tem pogojem, da mesto dunajsko preskrbi potrebne šole za dunajske Slovane in sploh jim prizna narodne pravice. To bi bili morali seveda za časa naznaniti vladi, ki naj bi se bila pogodila z dunajskim mestnim oblastvom. Najbrž bi bili v tem oziru Slovane podpirali tudi nemški konservativci. Brez teh in brez Slovanov pa bi ne bila mogoča nobena večina za zahtevane prometne naprave. Dunajski mestni očetje bi se gotovo bili udali, kajti šlo je za več desetin milijonov. Taka pridobitev bi pa bila za avstrijske Slovane večjega pomena, nego če vlada kaj stori za Prago ali kako drugo slovansko mesto. Ko bi slovanski živelj se bolj utrdil na Dunaji, v središči naše države, bi to močno vplivalo na vso našo notranjo politiko. Slovanstvo bi pridobilo vso drugo veljavo v državi, nego je pa ima sedaj. Potem bi polagoma prišli do faktične jednakopravnosti, da bi Slovan v vseh krogih veljal ravno toliko kakor Nemec.

Žal da je razpor mej Slovani preprečil, da slovanski poslanci niso mogli izkoristiti si ugodnega trenotka. Posebno razmere mej Poljaki in Čehi niso take, da bi bilo mej njimi sedaj kako sporazumljenje mogoče, da skoro mej njimi ni misliti na nobena pogajanja. Ugoden trenotek je minul, in kdo ve, kdaj še zopet pride kaka taka priložnost. Mi le želimo, da bi iz sedanjega nevspeha Slovani posneli dober nauk in se polagoma sporazumejo o skupnem postopanji, da bodo bolje porabili bodoče priložnosti. Naši državnozborski poslanci naj pa tudi porabljajo svoj vpliv semtrtje za posredovanje mej raznimi slovanskimi strankami. Mi vemo, da je stvar težavna, ali če ne bodo imeli vspeha, bode jim pa v plačilo zavest, da so storili dolžnost svojo.

Politični pregled.

Državni zbor. — V seji dne 10. t. m. pričela se je, kakor smo že poročali razprava o vladni predlogi glede dunajskih prometnih naprav. Posl. Kaftan pravi, da se še ni nobenemu mestu na ljubav toliko storilo, kakor se hoče z napominano vladno predlogo zdaj storiti mestu Dunaju. On ne zavida mesta Dunaja zaradi tega, vender pa zahteva, da se tudi za Češko kaj stori. Glede naprav samih, zdi se mu prenareditev dunavskega kanala v trgovinsko luko, nemogoča. Posl. Herbst povdarja veliko potrebo teh naprav. Posl. dr. Gessmann zatrjuje, da se bode z nameravanimi napravami pomoglo delavcem iz stiske. Posl. baron Kübek smatra predloge za važne ne samo za Dunaj, ampak za vso državo. Trgovinski minister Bacquehem odgovarja na posamezna vprašanja in pojasnuje načrt zakona glede teh naprav bolj podrobno in obljubuje, da se bode tudi za druge dežele kaj storilo v tem oziru, posebno povdarja, da bode vlada dobrohotno uvažala prošnjo mesta Prage. Tudi njemu se vidijo te naprave splošne koristi, povdarja, da bodeta obrtnost in trgovina imela mnogo dobička od teh naprav, da se bode začela nova doba za stolno mesto in da so vsled tega upravičene žrtve, katere bode doprinesla država. Posl. dr. Laginja sicer prisoja mestu Dunaju prednost in povdarja, da bi se predlogom ne upiral, ako bi se razmeroma tudi za druge kraje kaj storilo. Kot poslanec najsiromašneje dežele isterske ne more glasovati za te predloge. V Istri ni niti potrebnih voznih cest. Prosi torej vlado, da naj kaj stori za zanemarjeno deželo.

V seji dne 11. t. m. se razprava nadaljuje. Poslanca princ Liechtenstein in dr. Lueger v daljših govorih razmotravata to, za mesto Dunaj preimenitno zadevo, se principijelno ne izažata proti vladnemu načrtu, vendar pa oba vlado pozivljeta, da naj pazi in strogo gleda na to, da bode v resnici priprosti delavski stan imel kak dobiček od teh naprav ne pa liberalni čifutski spekulantje. Posl. dr. Jaques povdarja posebno potrebo zveze posameznih kolodvorov in pravi, da mora vsak pravi Avstrijec glasovati za te predloge. Posl. Stalitz priporoča vladi, da naj tudi za Trst kaj stori. Trstu nedostaje potrebnih železniških zvez in pomoči mu je le z zgradbo železnice v Škofjo Loko in čez Ture. Posl. Pirquet povdarja, da je načrt za mestno železnico izvrsten in trdi, da je opozicija proti predlogom samo jezikovna. Ko še vladni zastopnik sekcijski načelnik Wittek zavrne nekatera očitanja in posl. Kaftan vladnemu zastopniku glede načrtov za mestno železnico odgovarja in istega zavrača, se seja zaključi.

V seji dne 12. t. m. odgovarja grof Taaffe na razne interpelacije. Glede interpelacije posl. Špinčiča zaradi izgredov privržencev italijanske stranke v Istri, pravi ministerski predsednik, da se je povsod pričela preiskava, kjer se je kaj zgodilo, da pa sicer te reči spadajo pred deželni zbor. Glede interpelacije posl. dr. Laginje o volitvi občinskega načelnika v Višnjanu pravi ministerski predsednik, da se vrše sedaj posvetovanja. Glede interpelacije posl. Spinčiča o strankarskem postopanji namestniškega svetnika Elluschegga v Poreči pravi Taaffe, da je ta prav nepristranski postopal. Tudi glede interpelacije posl. Perića o tej zadevi je grof Taaffe isto odgovoril. Na to prične se nadaljevanje razprave o prometnih zgradbah dunajskih. Posl. dr. Fuss je za predloge in pravi, da pri gospodarskih investicijah ni smeti štediti. Posl. Kozlowski v imenu poljskega kluba izjavlja, da bodo poljski poslanci glasovali za predloge ne samo iz strategiških ozirov ampak tudi zaradi iskrenih simpatij do Dunaja. Posl. Kušar prosi vlado, naj stopi z državnim vojnim ministerstvom v dogovor, da se premestita ljubljansko preskrbovalno skladišče in vojaška bolnica na periferijo mesta, ker ti dve zgradbi ovirati razvoj mesta jako čutno. Posl. Exner priporoča predloge, katere bodo iz zanemarjenega Dunaja naredile lepo, bogato, moderno mesto. Posl. Biankini opisuje žalostne razmere v Dalmaciji in kaže na nedostatnost prometnih naprav ondi. On je pripravljen vse dovoliti Dunaju, samo, da bi se za Dalmacijo in druge slovanske dežele tudi kaj storilo.

Ko še poročevalec dr. Russ pojasni nekatere ugovore preide se v podrobno razpravo. Na to se seja zaključi.

V seji dne 14. t. m. stavi posl. dr. Ferjančič nujni predlog, naj vlada nemudoma da preiskati po povodnji prouzročene škode v dolinah pri Planini, Cirknici in Loži in za podporo prebivalstva takoj zahteva potrebnih kreditov. Predlog izročil se je budgetnemu odseku. Posl. Spinčič stavi predlog, da se naj o odgovoru ministerskega predsednika na interpelacije glede isterskih razmer, otvori debata. Predlog se ne vsprejme. Na to izroči finančni minister dr. Steinbach zbornici vladne predloge glede uravnave valute Minister v daljšem govoru povdarja potrebo regulovanja valute, navaja nedostatke sedanje vrednote, pravi, da zato stopa ravno sedaj s tem predlogom pred zbornico, ker Ogerska teži na to in ker se zadeva le sporazumno z Ogersko da ugodno rešiti. Proti koncu izjavlja, da se je že od početka poslovanja kot finančni minister bavil s tem vprašanjem in je sedaj spoznal, da je vsako odlašanje te zadeve pomnožitev vsakojakih nevarnostij. Priporoča torej zbornici, da uvaža to stvar in odloči v korist domovine. Za tem prične se podrobna razprava v prometnih zgradbah dunajskih. Poročevalec dr. Russ zagovarja napravo dunavskega kanala. Konservativni posl. Dipauli predlaga, da naj se predlog glede dunavskega kanala vrne budgetnemu odseku. Posl. Suess pravi, da se zavrže vsa predloga, če se vsprejme Dipaulijev nasvet Posl grof Fries za slučaj odklonitve Dipaulijevega predloga nasvetuje, da naj vlada premisli, kako bi bilo dunajske fekalije porabiti za kmetjstvo. Vladni zastopnik Wittek se poteza za dunavski kanal. Razprava o tem predmetu se na to prekine. Posl. dr. Laginja in tovariši interpelujejo ministerskega predsednika, kako posreduje, da pridejo v zmislu isterskega dež. reda do Najvišje vednosti govori, govorjeni v isterskem deželnem zboru v hrvatskem jeziku in interpelacije do vlade in deželnega odbora, stavljene v istem jeziku, ko vse to ni zabeleženo v zapisniku Poljski župan posl. Rizzi interpelnje vlado zaradi odpusta mnogih delavcev iz arzenala v Pulji. Seja se na to zaključi.

V seji dne 17 t. m poročal je posl dr. Kathrein v imenu budgetnega odseka o nujnem predlogu dr. Ferjančiča in tovarišev, ki vladi priporoča, da naj nemudoma poizveduje o škodi, ki so jo povodnji napravile v nekaterih krajih na Kranjskem in na pomoč prihiti poškodovanemu prebivalstvu. Poročevalec predlaga v imenu odseka, da je z ozirom na to, ker morajo občine in dežela najprve priskočiti poškodovancem na pomoč in še le tedaj država, če napominani faktorji tej nalogi niso kos, da je treba zadevo najprej preiskati in še-le v slučaji potrebe dovoliti v to potrebni znesek. Predlog se vsprejme. Na to se je nadaljevala razprava o prometnih zgradbah dunajskih Nižje-avstrijski poslanec Garnhaft poteguje se toplo za zgradbe, posl baron Morsey pa zagovarja Dipaulijev predlog. Ko potem govorita še kot glavna govornika mladočeški poslanec dr. Kaizl proti in poljski poslanec Szczepanovski za, se po konečni besedi poročevalca dr. Russa sprejmo vsi vladni predlogi. Tudi točka glede zgradbe zbiralnih kanalov, h kateri je posl. Dipauli stavil preminjevalni predlog, je bila vsprejeta. Za Dipaulijev predlog glasovali so samo konservativci in Mladočehi. Točka, da naj se Dunavski kanal premeni v ladjišče, vsprejeta je bila s 189 glasovi proti 71. Proti so glasovali konservativci. Mladočehi in južni Tirolci. Pred zaključitvijo seje predlaga še posl dr. Lueger, da naj se v prihodnji seji razpravljajo predlogi glede odpusta posl. Spinčiča. Posl Plener se temu odločno protivi. Poslanca Kaizl in Pattai pa podpirata Luegerjev predlog, ki pa pri glasovanji pade z 71 glasovi proti 83 glasovom Proti glasovali so levičarji in Poljaki

Hrvatsko. — Deželni zbor se je zaključil in kmalu bodo nove volitve. Opozicija pri novih volitvah nima pričakovali posebnih vspehov, ker ni jedina. Starčevičevci posebno hudo rujejo proti zmerni opoziciji. Ta razpor je pa seveda le vladni stranki v korist. Sicer so se pa oblastvom dali taki ukazi, da bode volilna svoboda v precejšnji nevarnosti.

Češko. — Po deželi je veliko gibanje zaradi osnove okrajnega sodišča v Teplicah. Češke občine sklepajo proteste proti dotični vladni naredbi. — Dr. Rieger je naznanil predsedniku deželnega nadsodišča v Pragi, da ne bode naznanil novih članov za komisijo za razdelitev okrajev, ker je deželni zbor sklenil, da se sprava odloži. — Pri občnem zboru kmetske zveze se je sklenilo, da se mladočeški poslanci pozivljejo, da se pogode s Staročehi in konservativnimi veleposestniki, da bodo skupno se borili za obnovljenje češkega državnega prava Ta sklep mladočeškim poslancem ni po volji. Nekateri so bili na shodu in so takoj ugovarjali, ko se je to predlagalo. Vidi se torej, da Mladočehi ne marajo za skupno delovanje vseh strank.

Šlezija. — V Šleziji je sedaj razpisano mesto konceptnega uradnika pri deželnem odboru. Zahteva se znanje poljščine. Dosedaj deželni odbor pri razpisu se ni nikdar oziral na jezikovne sposobnosti prošnjikov in tako pri deželnem odboru ni nobenega uradnika, ki bi poljski znal. Ta razpor kaže, da se razmere za Slovane v šleski deželni vpravi boljšajo. Čuti se, da je jeden deželni odbornik Slovan, zastopnik veleposestnikov je pa tudi bolj spravljivega duha. Nemški prenapetneži so se že takoj v začetku sedanje deželnozborne dobe bali, da ne bodo več sami gospodarili v deželnem zboru. Predlagali so, da se število deželnih odbornikov pomnoži za jednega, katerega bode volil ves zbor, da bodo potem Nemci imeli zanesljivo večino Deželni odbor je bil to sklenil, ali njegov sklep ni dobil Najvišjega potrjenja.

Italija. — Italijanska ministerska kriza je rešena. Giolitti prevzame predsedništvo, Brin vnanje stvari, Bonacci pravosodje, Ellena finance, Pelloux vojno, Saint Bon mornarstvo. Genala javna dela, Lacava poljedelstvo, Martini poduk in Finochiaro Aprile pošto in telegraf. Političnega mnenja je novo ministerstvo bolj liberalnega. „Journal des Debats“ imenuje novo ministerstvo Crispijevo ministerstvo brez Crispija. Tudi je ta list mnenja, da se novo ministerstvo ne bode dolgo vzdržalo, temveč da pride v kratkem zopet kriza, po kateri bode zopet nastopil Crispi kot ministerski predsednik

Nemčija. — Na Nemškem nameravajo vojni budget zvišati za 60 milijonov mark V ta namen hočejo povekšati davek na žganje. Temu se bodo pa nekateri veleposestniki močno upirali in dvomi se, kako se bo stvar završila.

Francija. — Na Francoskem zboruje te dni katoliški shod. Predsednik temu shodu poslal je ob otvoritvi posebno pismo na papeža. Sv. Oče v odgovoru na to pismo izraža svojo zadovoljnost na skupnem potezanji za versko svobodo, ob ednem pa se sklicuje na svoje zadnje pismo do francoskih škofov in priporoča postavodajno postopanje. — V Parizu zbran je bil te dni mejnarodni ženski kongres, na katerem se je ženstvo iz vseh dežel Evrope in Amerike posvetovalo o korakih, katere je storiti, da si ta stan pribori v javnem življenji iste pravice, kakor jih imajo moški Na ta shod poslala je tudi Avstrija svoje zastopnice in bila je še posebej Češka vdeležena na tem kongresu po treh zastopnicah. — Francoska zbornica sešla se je ta teden v novo zasedanje. V prvi vrsti pečala se bode z dinamitardi in posl. Lavy misli interpelovati vlado, zakaj je zaprla toliko ljudi, samo za to, ker jih je sumila, da so anarhisti, četudi se je izkazalo, da z dinamitardi niso v nikakeršni zvezi. — Radikalci so jeli zopet ruvati proti konservativcem in težko bo drugače, da se bode to ruvanje zanesle tudi v zbornico.

Rusija. — Ministru vnanjih stvarij, Giers-u se zdravje počasi boljša. Z ozirom na njegovo visoko starost je težko pričakovati, da bi še posel ministra sam opravljal. Za njego-

*

vega naslednika se imenuje grof Pavel Šuvalov, ki je precej naklonjen Nemcem.

Grško. — Volitve v narodno zbornico so končane. Delyannisova stranka propala je popolnoma in celo nekateri ministri te stranke niso voljeni. Zmagala je Trikupisova stranka, katera bo imela v zbornici tri četrtine sedež-v. Tako je po hudih bojih in nemirih vender le podlegla protikraljeva stranka in zmagonosno prišla na krmilo stranka, kojo vodijo misli kraljeve.

Obrtnija.

Lakota na Ruskem — posledica pokončevanja gozdov.

Našim čitateljem so znana žalostna poročila, katera prihajajo letos iz ogromnega ruskega cesarstva o silni lakoti, ki morí milijone in milijone pridnih državljanov. Ta strahovita šiba božja pa ni prišla nenadoma nad ubogo ljudstvo. Uže več let so postajali pridelki vedno slabši, letine zmiraj neugodnejše in letos je nesreča do vrhunca prikipela! Sedaj strada v pravem pomenu besede nad 30 milijonov ljudij in brezupne so vesti, ki dohajajo do nas iz onih žalostnih gubernij, po katerih se je naselila globoka pošast. Natančne preiskave po vzrokih te ogromne narodne nesreče so pokazale, da neugodno vreme ni v prvi vrsti krivo slabim letinam; krivo je napačno gospodarstvo, posebno pa — pokončevanje gozdov! Uže l. 1880 je Alfonz Thun, znani poznavatelj ruskih razmer, pisal o tej stvari in svaril Ruse pred pogubonosnimi nasledki brezmejnega pokončavanja gozdov. V svoji knjigi: kmetijstvo in obrt v Srednji Rusiji po odpravi nevoljstva (Leibeigenschaft) piše omenjeni potnik: „Leto za letom toži ljudstvo, kako se draži les za gorivo in stavbe. V nekaterih krajih velja kmetiča kurjava na leto 13—26 rubljev. V južno-ruskih stepah je bilo sicer gozda zmirom vrlo malo, a srednja Rusija je slovela po svojih krasnih gozdih. Sedaj je v malo letih opustošena od posestnikov, lesnih špekulantov in železnic. Razvoj železnic je temu opustošenju položil temelj. Dežele, ki so ležale prej daleč od železnice in plovnih rek, niso imele kam z lesom. Sekanje in prevažanje se ni splačevalo. Ko so pa prišle železnice, jele so voziti les v daljne kraje, celo v zapadno Evropo. Velikim posestnikom so se tedaj vendar enkrat spolnile vroče želje, živeti jeden del leta v inozemskih razkošnih mestih in bahati se z ruskimi zlati. Te jim je dajal gozd. Prebrisani špekulantje so kupovali cele gozdne skupine, delali železnice in ž njimi vozili gozdne zaklade izven dežele. Odkar so zgradili progo Moskva-Jaroslava, so zginili v teku 12 let skoro vsi gozdje gubernije moskovske.“

Znano je, kako hitro se posuši kraj, kateremu smo posekali gozde. Manjka mu senčnate gozdne strehe in vlažnih gozdnih tal, ki zadržujejo mokroto. Dež, ki pada na posekano zemljo, zgine hitro v tla, ker ga ne zadržuje z listjem pokriti in s koreninami prevlečeni gozdni svet, ali pa se brzo zbira v hudournike, potoke in reke, ki drvé pogubno dalje in prepravljajo obdelana zemljišča. Zrak postane v takem kraji manj vlažen, ker veje le čez suhe travnike, njive in poljane. Zato se zmanjša množina dežja in suša se ponavlja dosti bolj pogostoma, nego poprej, ko so še zeleneli gozdje v okolici. Tako se je tudi l. 1891 zgodilo na Ruskem. Res da ni vsako leto pričakovati tolike suše, a v primeri s prejšnjimi časi se zdaj veliko bolj pogostoma ponavlja. To dokazuje neovrgljivo znanstvena preiskava. V jedni sami guberniji se je v teku zadnjih let posušilo 57 potokov, ki so poprej vedno dajali dovolj vode. Več plovnih rek se je tako znižalo, da ne morejo ladijo voziti po njih — vse le kot posledica opustoševanja gozdov.

Ko je bilo uže prepozno, je ruska vlada l. 1888 izdala zakon proti pokončevanju gozdov. Zato piše profesor Bogdanov: Pri vsakem koraku zadenemo na revne ostanke našega nekdanjega bogastva; povsodi vidimo sledove človeške roparske natore, na vseh krajih je organsko živenje na neodpustljiv način razdejano. Blagodejna zveza med gozdom, štepo in tekočo vodo je vničena. Okraj, kjer se nahaja naša sloveča črna prst, izgleda silno žalostno. Poprej velikanska, neizcrpna plodovitost, zdravo in blagoslovljeno podnebje, kakor navlašč vstvarjeno za setev in žetev, razširjeno in z ribami napolneno vodovje in krasne vodne ceste — sedaj povsodi opustošenje, kakor da bi bile sovražne tolpe gospodarile na tej blagoslovljeni zemlji. Živalstvo in rastlinstvo nazaduje, to hiranje pa spremlja človeška beda. Tako žalostno, brezupno sliko podaje danes moja domovina, ozemlje črne prsti, žitnica Ruske in cele Evrope — ko bi jo ne bilo uničilo brezpametno gospodarstvo z gozdi.“

Obrtnijske raznoterosti.

Drateno steklo. Društvo za stekleno industrijo na Nemškem je na zadnji razstavi Rudečega križa v Lipsiji razstavilo razne steklene izdelke, ki imajo v sredi drateno mrežo Vsled tega predmet ne poči z lepa in se tudi ne razleti. Drateno steklo je torej velike važnosti za kemijske posode, za steklene strehe itd.

Vrvi iz lipovega ličja. Na Francoskem delajo iz lipovega ličja vrvi; posebno v okraji Aube lupijo lipe, kakor pri nas hraste, ter porabljajo njihovo ličje za imenovane izdelke. Lubje leži 24 ur v vodi, potem odločijo ličje od lubja. Ličje suše dva dni, za to ga pa s pomočjo lesene stružnice spleto v tanke vrvi, ki imajo 2 do 3 centimetre v obsegu. Štiri take vrvice združene dajo navadno vrv.

Lipove vrvi so jako trpežne. V trgovino pridejo po 20 čevljev dolge. Izdelovanje 100 vrvi te dolžine stane 26 frankov.

Kmetijstvo.

Vreme.

Te dni smo čitali v nekem znanstvenem listu nastopne opazke nekega kmetovalca o vremenu:

1. Če je po solnčnem zahodu po letu močno rudeča zarja, bode drugi dan jasno in močen veter. Po zimi je pa drugi dan mrzlo in veter.

2. Če solnce zahaja po letu v siv negost oblak, katerega razdeljuje v rudeče-rumene pasove, bode drugi dan oblačno brez dežja.

3. Če solnce zahaja v temen oblak in poleg plavajo majhni oblački po vsem nebesnem oboku, je pričakovati majhen dež.

4. Če je po preteku letnega vročega dne zvečer močno soparno, pričakovati je dežja.

5. Če za močno vročino hitro potegne močen mrzel veter, in se po nebu začno poditi oblaki, bati se je toče.

6. Če se po letu gorkega jasnega dne pokaže temna velika gromada oblakov s kake strani, pričakovati je čez nekaj ur ploho in nevihto, potem pa znova jasno.

6. Če začne iti dež in potem potegne še hladen veter in se vse nebo pokrije z oblaki, je pričakovati večdnevnega deževja in hladnega vremena.

7. Če po zimi po mrzlih dneh se nebo prevleče svetlo-sivimi oblaki in solnce skozi nje spušča rudeče-rumene žarke in pihlja lahek veter, bode drugi dan melo.

8. Če po zimi solnce ne sije prav jasno in se vidi okrog njega meglen obroč, bode gotovo melo.

9. Če lastovke letajo močno okrog streh, zidov in stolpov, bode dež.

10. Če oblačni, deževen dan slišimo žvrgolenje vrabcev, pričakovati je, da se zjasni.

11. Če petelin zvečer poje, bode lepo vreme.

12. Če ovce močno beketajo in svinje močno krulijo, bode dež.

13. Če se pes po zimi valja po snegu, bode melo, če se po letu valja po travi, je rad dež.

14. Če se v dežji voda v lužah in potokih mehuri, bode še dež.

15. Če se kavke kopajo v potoku ali luži, bode še dež.

Kmetijske raznoterosti.

Krompirjevo cvetenje. Če krompir cvete, ima manjše gomole. To trdijo mnogi učeni kmetovalci in priporočajo, da se cvetje potrga. Natančneje preiskave so pa pokazale, da se to delo ne splača. Kdor bi cvetje trgal, bi na njivi mnogo rastlin pohodil in bi naredil več škode, nego bi pa koristil. Zatorej se trganje cvetja ne priporoča.

Kako konje spraviti iz gorečega poslopja. Skušnje kažejo, da je težko konje spraviti iz hleva, kadar gori. Najložje ga spraviš iz hleva, ako ga osedlaš ali pa okomataš, ali pa konju na glavo deneš mokro vrečo ali plahto, da ognja ne vidi.

Krmljenje konj. Konju dajej rajši suho krmo. Posebno je dobro, če mu daš suhega ovsa pomešanega z rezanico. Konj mora tako hrano dalje grizti, zato jo pa bolj oslini, kar pospešuje prebavljenje.

Pišeta na vrtu. Kokoši niso koristne vrtu. Nekatere poskušnje so pa pokazale, da piščeta, dokler ne znajo razgrebati, na vrtu ne delajo škode, temveč še mnogo koristijo, ker poberó razne mrčese. Tako vsaj piše neki nemški kmetijski list.

Poučni in zabavni del.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

253.

Detinstvo Stanleyevo. Njegov poočim. Vojak. Ameriški reporter.

Leta 1861 se je unela glasovita vojska v Ameriki. Tu je prišel Stanley zopet na dan, služil je v vojni Zedinjenih držav pod načelništvom generala Johnstone-a. Aprila mesca 1862. l. je bil zajet v bitvi pri Pittsburghu. Ko so ga pripeljali v glavni tabor, da ga postavijo pred vojno sodišče in obsodijo, posrečilo se je predrzniku uteči; parkrat so ustrelili za njim, ali na srečo ga niso zadeli.

Da-si je bil v vednej nevarnosti, da mu pridejo na sled, vendar se je ponudil Stanley za prostega mornarja pri državnej mornarici. Tu se je kmalu odlikoval. Leta 1863 je bil imenovan tajnikom kapitana, ki je bil načelnik ladije „Ticonderoga“, in štiri mesce potem je bil imenovan tajnikom admirala, ki je prenesel svojo zastavo na to ladijo. Nekaj časa potem je bil imenovan zastavonoscem. Tako je živel v vojski do 1865. l. Ta čas je križal Ticonderoga pred Carjigradom. Stanley je šel in prosil dopusta, da potuje po Malej Aziji. Od tu je krenil v Evropo, in je prišel zopet domov, da obišče mater, katere že skoro petnajst let ni videl.

Kedar se je povrnil v Zedinjene države, vojske že ni bilo več. Ker brezdelavno življenje ni ugajalo Stanley-u, dal je ostavko kot pomorski častnik. Sedaj se je spustil po novem potu, na katerem se je tudi proslavil: Stanley je šel mej novinarje.

Amerika je prava zemlja reporterjev. V Ameriki reporterje velikih novin plačujejo kakor ministre. Se vé da ni prijetna njihova služba, kajti reporterji ameriških novin skoro neprestano nosijo puško na rami, in hodijo kot vojaki za bojnimi četami. V teh ogromnih zemljah je še vedno dovelj kotov, po katerih se boji bijejo, in tu mora reporter biti na prvem mestu.

Stanley je šel najpreje z generalom Hancockom, ki je vojeval s shayenneskimi in Kiowa-indijanci. Dopisi, katere je pošiljal v novine „Missouri Democrat“ in „New-York Tribune“, vzbudili so pozornost vsega novinarstva, vsak je čutil, da je to mojster. In ko se je vojska izvršila, ni se Stanley vrnil domov, temveč se je na prostem splavu v spremstvu enega samega človeka vozil po reki Platte vse do Missouri-a.

Važni ameriški list „New-York Herald“ je na to najel Stanleya za potujočega dopisnika z letno plačo 20.000 frankov.

Bilo je 1867. l. Angleška je prirejala veliko ekspedicijo v Abesinijo. Stanley je bil že pred njó na Rudečem morju, in je zato pošiljal svojemu listu

prve vesti o izkrcavanji vojakov in organizaciji karavan, katere so imele prenašati vojno v notranje kraje. V tej glasovitej vojski so prenašali sloni ljudi in živež. Te slone so pripeljali iz Indije z velikimi stroški, in bilo se je čuditi, kako so z nenavadno poslušnostjo prehajali skozi šume in preko gorâ.

Stanley je popisaval vse prigodke z nenavadno dramatsko silo. Ko je bila Magdala zajeta, ko je premagani Teodor se sam usmrtil, bil je Stanley prvi, ki je odpravil novico tako brzo, da jo je „New-York Herald“ mogel obelodaniti cel dan popreje, nego jo je angleško ministerstvo izvedelo od svojega generalnega štaba.

Sploh je imel Stanley posla kot novinar pri vseh velikih političkih in vojskinih dogodkih naše dobe: bil je v Madridu, ko so vrgli Izabelo II.; bil je v sueškem kanalu; bil je tudi v osrednej Aziji, in od povsodi je pošiljal svojemu listu dopise sedaj dramatske, sedaj znanstvene, a vedno zanimljive in nove.

Naposled oktobra meseca 1869. l. nahajamo Stanleya v Madridu, da se spočije. Ali ni imel počitka. Nenadoma je bil poklican na delo, katero je imelo odločilen vpliv na njegovo poznejše življenje in delovanje.

254.

Gordon Benett. V sledu za Livingstone-om. Zanzibar. Karavana.

Po noči 17. okt. 1869. l. se pripelje Stanley v Grand Hotel v Parizu, in koj gré, da potrka na duri one sobe, v katerej je stanoval James Gordon Benett, sin glasovitega utemeljitelja „New-York Heralda.“

„Notri!“ Benett je bil v postelji. „Kdo ste?“

„Stanley.“

„A, vi ste!“ Sedite. Brzojavil sem vam v Madrid, da dojdete k meni. Imam za vas važno misijo. Kaj mislite, kje je Livingstone?“

„Bog zna.“

„Ali mislite, da je umrl?“

„Kdo vé.“

„Jaz mislim, da živi, in ga je moči najti. Rad bi vas poslal za njim v sled.“

„V sled za Livingstone-om! To se pravi iti v sredino Afrike! Ali res na tem nastojate?“

„Res, res. Idite, da ga najdete .... Stari potovalec je morda v sili in potrebi. Nesite seboj vse, kar bi mu utegnilo koristiti. Se ve da, vi bodete delali po svojih idejah; storite, kakor se vam prav zdi, ali poiščite nam Livingstone-a.“

Malo osupel vpraša Stanley Benetta, ali pa je pomislil na stroške takega pota. Ker oba vkup nista mogla sestaviti proračuna tega podjetja, bilo je odločeno, da bode Stanley prejel za sedaj na račun „New-York Heralda“ 25.000 frankov.

„Delajte po svoje,“ veli mu Benett, „ali poiščite nam Livingstone-a.“

„Dobro, gospod. Ali naj grem naravnost v sredino Afrike?“

„Ne! Najpreje se peljite v Suec k otvorjenju kanala. Potem se spustite po Nilu; slišal sem, da Baker pride v gorenji Egipet. Poučite se na drobno o njegovej ekspediciji. Pametno bi bilo, če stopite tudi v Jeruzalem, a potem v Carjigrad, kjer hočete poizvedeti za nesporazumek mej sultanom in khedive-om. Potem .... stojte no .... potem idite na Krim, da ogledate ondotna bojišča. Potem se spustite preko Kavkaza k kaspijskemu morju: velé, da pojde ruska ekspedicija v Khivo. Potem krenite na Ind skozi Perzijo; spišite nam zanimivo pismo iz Perzepolja. Sporočite nam tudi kaj več o železnici po evfratskej dolini. In kedar dospete v Indijo, vkrcajte se, pa poiščite Livingstone-a v Afriki. Takrat bodete morda že kaj slišali, da se vrača, da je na potu v Zanzibar. Ako ne, idite v notranje kraje in poiščite ga. Poizvedite kaj gotovega o njegovih odkritjih. Naposled, ako je mrtev, donesite nam zanesljivih dokazov o tem. Sedaj pa, lehko noč! Z Bogom!“

„Lehko noč, gospod! Kar človek more, vse hočem storiti. Bog bodi z menoj v mojej misiji!“

To je podobno romanu, ali vendar se je prav tako odločila ta prva Stanley-eva odiseja v osrednjo Afriko. Smeli reporter je prevalil po vrsti kraje, katere so mu odločili, in dne 6. jan. 1871. l. je dospel v Zanzibar.

Ne moremo na drobno našteti in popisati vseh dogodkov te ekspedicije, omeniti hočemo samo glavnih stvarij, in to bode dovelj, da spoznamo in presodimo orjaško delo, ki je dognal ta nenavadni mož.

Kedar je Stanley dospel v Zauzibar, bila mu je prva skrb, da nabere karavano. Ker ni imel zanesljivih podatkov od poprejšnih potnikov, obrnil se je na Arabca, starega šejka Hashida, bogatega in poštenega moža v tem kraji. Od njega je izvedel naslednje. Da se preskrbi sto ljudij v notranjej Afriki, dosta je na dan do 40 metrov navadnega sukna za darove. Dalje je treba razne bisernine, kajti nekatera plemena ljubijo belo; nekatera rumeno, ali zeleno lepotičje. Treba je tudi živil, kuhinjske priprave, vreč, šatorov, vrvi, oslov, platna, katrana, igel, raznega orodja, orožja, smodnika in svinca, zdravil, pokrival, in še kaj drugega Potem sta se moža posvetovala o spremljevalcih in nosačih. Zanzibar ima dosta potepuhov, tatov, kateri se koj ponudijo v službo pri takih prilikah, ker se zanašajo na bogat plen, ki ga bodo pograbili daleč tam zunaj. No sreča, da sultan gré na roko potnikom, daje jim na razpolaganje samega predstojnika policije. Ta služabnik, katerega se vse boji, predseduje sam novačenju. Čim se prikaže kak malopridnik, da bi se dal najeti, že vzdigne redarstvenik palico, in začne mlatiti po plečih. Se ve da potepuh koj nabrusi pete in zgine.

Stanley je najel za vodnika črnca Bombay-a, ki je spremljal tudi Speke-a, in mu je pripeljal 18 vojakov za karavano, za katere je on sam bil odgovoren.

Za svežnje, zaboje, šatore, kosove razložene ladije je trebalo 160 nosačev, od katerih je vsak imel nositi najmanj 70 funtov. Za ta posel so se jemali Vanjamuesi, domačini iz pokrajine Taborah, ljudje brez discipline, trdokorni, s katerimi je treba vešče ravnati, pa se potem more storiti ž njimi vse, kar se hoče.

Ko je dne 21. marca 1871. l. Stanley krenil na pot, štela je njegova ekspedicija 192 mož, in to 3 Evropejce, 23 zanzibarskih vojakov, 4 vodnike, 4 črne glavarje in 158 nosačev. S početka je bilo vse dobro. Potovali so po divnej zemlji Usagari; vrstila so se rodovita brda s krasnimi ravnicami, kakor da stopaš po angleškem parku. Ali žal, to ni bilo dolgo tako, razne nezgode so začele nabijati potnike.

Razmere mej Stanley-om in drugima dvema pomočnikoma Evropejcema so se pohujšale kmalu. Sploh se zatrjuje, da so skoro vsi afriški potniki živeli v svaji s svojimi drugovi. Ali je temu krivo podnebje, ali skrbi, ali večni nemir, kateri toliko vpliva na Evropejce, da postajajo razdražljivi, naklonjeni spleenu, zlovoljni, in je težko ž njimi shajati, kdo vé? Pred kot ne je vse vkup krivo temu.

Ona dva Evropejca, katera sta spremljala Stanleya, imenovala sta se Shaw in Farguhar. Bila sta angleška mornarja, in Stanley je kmalu uvidel, kako sta malo spretna za veliko delo, za katero se je bil združil ž njima. Oba sta sedela za isto mizo s Stanley-em, in nekega dne pri obedu je prvi pot izkipela mržnja, katera se je kuhala v srci teh treh mož.

Poučni in zabavni drobiž.

Camerarius. Dne 28. decembra lanskega leta je minolo ravno dvesto let, kar je prirodoznanec Camerarius opazil, da se tudi rastline imajo spolovila, ne le živali. Opazil je, da je žensko murbino drevo imelo sadje, da si ni bilo moškega drevesa blizu, da pa je v tem sadji bilo prazno seme. Spomnil se je, da tudi kokoši neso jajca, če ni blizu petelina, da se pa iz teh jajec ne izležejo piške. Ta zadeva je pa pozneje dognal z raznimi poskusi. Ta stvar smo tukaj omenili, ker se navadno misli, da je bil Linné prvi, ki je zasledil spol pri rastlinah. Prvi je bil Camerarius, Linné je le spolovila vzel za podlago svoji rastlinski sistemi.

Dr. Julij Viljem Ewald. Zadnji mesec lanskega leta umrl je jeden najstarših članov berolinske akademije znanosti dr. Julij Viljem Ewald. Pokojnik je bil izvrsten geolog. Bil je še prijatelj Leopolda Bucha, s katerim je mnogo sveta prepotoval.

Novice.

— **Osobne vesti.** Pretečeno soboto in nedeljo mudil se je v Ljubljani apostolski vikar c. kr. vojske, vojaški škof gosp. dr. Koloman Belopotoczky ter nadzoroval tukajšnjo garnizijo. — V Litiji nastavil se je kot živinozdravnik g. Hugo Turk — Bukovinski deželni predsednik, grof Pace, imenovan je podpredsednikom najvišjega računskega dvora. — Davčna nadzornika gg. Rebek in Zajec, imenovana sta davčnima višjima nadzornikoma pri finančni direkciji v Ljubljani.

— **Mestna hranilnica ljubljanska.** Iz računskega zaključka mestne hranilnice ljubljanske za l. 1891 povzamemo, da ta narodni zavod vrlo napreduje, kajti izkazanega je v njem že blizu tisoč goldinarjev čistega dobička, katerega je hranilnica imela pretečeno leto Zaradi naraščajočega posla je občinski svet v svoji zadnji seji sklenil ustanoviti pri hranilnici poleg že obstoječe službe, kontrolorja še službe tajnika, blagajnika in kancelista. Mesto tajnika podelilo se je dosedanjemu blagajniku g. Avg. Endlicherju, mesto blagajnika g. praktikantu Iv. Kranjcu in mesto kancelista gosp. praktikantu Jos. Kuraltu. Hranilnični kontrolor ostane kakor dosedaj g. Anton Terstenjak.

— **Občinske volitve.** V Ustji v postojinskem okraji voljen je županom g. Fran Stibilj, za svetovalca pa gg. Ant. Bratina in Matija Bajec, vsi trije iz Ustja — V Dolah v logaškem okraji voljen je županom g. Iv. Gruden iz Jeličnega vrha, za svetovalca pa gg. Kajetan pl. Premerstein iz Jeličnega vrha in g Luka Reje iz Dol. — V Trebnjem izvoljen je županom g. Fr. Huč iz Gor. Ponikev, svetovalci pa gg. Jan. Ratejec iz Lukovka. Ant Strajnar iz Dol. Ponikev, Ant. Potokar iz Račjega Sela, Ant Ratejec iz Primštala, Fr. Zupančič iz Trebnjega in Ign. Čeh iz Češnjevka. — V Senožečah voljen je županom gosp. Fr. pl. Garzarolli, svetovalci pa gg. Andr. Mušič, Jos. Meden, M. Koren, Jos. Delak, Ig. Perhavec in Jern. Brajdič.

— **Družbe sv. Cirila in Metoda** graška izvanakademiška podružnica, pod izglednim prvomestništvom g. Fr. Bradaške, gimn. ravn. v pokoji, vrlo napreduje. Njen blagajnik, g. Fr. Hrašovec, sodnik v pokoji, nam je na račun letošnjega leta že poslal 69 gld. 75 kr. V gmotnem oziru so podružnici zaslomba požrtvovalni tamošnji Slovenci, mej njimi neimenovan imeniten domorodec, ki ji daruje vsako leto 10 gld.; živahnost in zanimivost skupščin pa povišuje lepo petje naše graške akademične mladine. — Goriška moška podružnica je imela 1. maja svoj letni občni zbor. Kot druga leta, skrbelo je načelništvo tudi letos prav po očetovski za otroška vrtca v Pevmi in Podgori. Oba zavoda prav dobro uspevata; v prvi hodi nad 60 otrok, še več pa v drugi, ki ima svoje zavetišče v lepih in zračnih prostorih ondašnjega „Kat. bralnega in političnega društva.“ V podružnično načelništvo so bili izvoljeni: prvomestnik g. dr. A. Gregorčič, prof. bogoslovja, tajnik g. A. Šantel, gimn. prof.; blagajnik g. V. Kancler, učitelj in posestnik; namestniki so: g. A. Gabršček, urednik, g. K. Prinčič in g. A. Fon, posestnik in krčmar Podružnica ima 14 ustanovnikov, 69 letnikov in 5 podpornikov. — Število udov in pa nabrani denarni zneski so priča požrtvovalnosti goriških rodoljubov, posebno, če se uvažuje, da so prav isti rodoljubi tudi posebni pospeševatelji „Sloge,“ ki vzdržuje slovensko trorazredno dekliško šolo in otroški vrtec v mestu. — Da nam je goriško mesto zelo naklonjeno, jasno svedoči zadnjič znamovani dar gg bogoslovcev, ki smo jih zato že v drugič vpisali kot svoje pokrovitelje z znamko: „Slovenski goriški bogoslovci l 1882.“ — G. Janko Leban, šolski voditelj in slovenski pisatelj v Begunjah pri Cirknici, nam je podaril 25 iztisov svojih: Iskric, 1. zv.; gg. J. Čuden, vpokojeni stotnik, J. Pokoren, učitelj in župan M. Šušteršič so nam v veseli družbi v Horjulu naklonili po 1 gld. — Svojima podružnicama ob bistri Soči in črni Muri izreka svoje priznanje za neumorno delovanje, gg. darovateljem pa iskreno zahvalo.

Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda.

— **Družbi sv. Cirila in Metoda** je došlo naslednje oveselilno pismo: „Pošiljam priloženih 28 gld. v gotovini in hranilno knjigo mestne hranilnice v Ljubljani za 72 gld.,

skupaj torej 100 gld. za družbo sv. Cirila in Metoda s prošnjo, da se litijske in šmarinske Slovenke vpišejo kot pokroviteljice, katere bo zastopala g. Marija Zore, soproga šmartinjskega župana. Pri nabiri stotaka imajo največ zaslug gospe in gospice: Josipina Bartel, Kristina in Minka Demšar, Franja Grilje, Ivana Knaflič, Nežika Lenček, Ana in Roza Lušin, Egida Orožen, Josipina Šot, Milivoja Vončina, Milivoja Watzak in Marija Zore, ki vsak mesec vplačujejo za družbo sv. Cirila in Metoda in so vrh tega tudi o priliki smrti g. L. Tura, brata občespoštovane in priljubljene gospe Svetčeve, namesto venca darovale družbi po 1 gld., skupaj 13 gld.; domorodna gospica je vsled srečnega izida neke prepirne reči darovala 5 gld. — Z odličnim spoštovanjem. Ljudmila Roblek." Ko radostno in hvaležno oznanjamo slovenskemu svetu ta veliki dar malega litijsko-šmartinskega ozemlja, javljamo, da so ž njim postale ondotne čast. Slovenke že v tretje pokroviteljice družbi sv. Cirila in Metoda. Razven naše že tu znamovane tretje in najmlaje pokroviteljice-zastopnice pokroviteljuje namreč prva č gospa Tereza Svetčeva in druga gospica Ljudmila Roblekova. — Slovenci in Slovenke — če so mogle te — zakaj, da bi ne mogli vi in ne mogle ve? Družbin podpredsednik, g Svetec je donesel iz Litije seboj k vodstveni seji 11. majnika, strelca-nabiralca, ki ga je daroval naši družbi. Naš g. denarničar je z zahvalo prevzel to jako umestno darilo in je izroči ljubljanski čitalnici. Strelcu-nabiralcu želimo v Ljubljani velikega denarnega prospeha, litijskim domorodkinjam in domorodcem pa kličemo Slava! Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda.

— **Zakrament sv. birme** delil bode letos prevzv. gosp. knezoškof ljubljanski v naslednjih duhovnijah: Dne 27. maja v Rovtah nad Jesenicami; 28 maja v Rátečah pri Kranjski Gori; 29. maja na Bohinjski Beli; 30. maja v Kamni Gorici; 31. maja dopoludne na Dobrávi pri Kropi, popoludne pa v Ovsišah; 1. junija v Besnici pri Kranji; 2. junija v Žabnici pri Stari Loki; 3. junija v Ratéčah pri Škofji Loki.

— **C. kr. kmetijske družbe kranjske** občni zbor bode v četrtek dne 9 junija 1892. leta, ob $^1/_2$9. uri dopoludne v dvorani mestne hiše v Ljubljani. Vspored: 1. Prvomestnik prične zborovanje 2. Poročilo o delovanji glavnega odbora v letu 1891. 3. Predložitev družbenega računa za leto 1892 (Račun in proračun se dopošljeta gg. družabnikom še o pravem času, razpoložena sta v nadrobnem v pregled v pisarni kmetijske družbe). 4. Volitev družbenega predsednika. 5 Volitev štirih odbornikov v glavni odbor namesto umrlega gospoda višjega davčnega nadzornika Luke Robiča, ter po družbenih pravilih izstopivših gospodov barona H. Lazarinija, veleposestnika v Smledniku, Vinka Ogorelca, posestnika v Skofljici in Frana Povše-ta, deželnega in državnega poslanca v Ljubljani. 6. Poročila in predlogi odborovi. 7. Poročila in predlogi podružnic. 8. Nasveti in prosti govori posameznih družabnikov.

— **Dolenjskih železnic** proga Ljubljana-Kočevje pričela se je graditi pretečeni pondeljek.

— **Glede vipavske železnice** sklenila je tudi trgovska in obrtniška zbornica goriška, da bode podpirala vse korake, katere bo deželni odbor storil v tem oziru.

— **V Mariboru** umrl je čast. gosp. Jurij Matjašič stolni prošt in konzistorijalni svetnik v 85. letu svoje starosti.

— **Prve črešnje** prinesle so Vipavke pretečeno nedeljo na ljubljanski trg.

— **«Sokol v Lvovu»** praznuje o Binkoštih svojo petindvajsetletnico. Slavnosti udeležil se bode tudi „Sokol Ljubljanski" po deputaciji.

— **V papirnici na Goričanah** pripetila se je v torek grozna nesreča. Neka deklica snažila je okna in pri tem delu jo je zagrabil blizu stoječi stroj in večkrat tako močno ob steno telebnil, da so se revici po dvakrat roki in nogi zlomile in se je še na glavi močno poškodovala. Nesrečnico pripeljali so v deželno bolnico.

— **Državne podpore za vodne stavbe.** Vlada zagotovila je za zgradbo stalnega železnega mostu pri Radečah 30.000 gld. podpore. Za obrambene zgradbe proti Savi pri Jaršah dovolila je 2000 gld. in za uravnavo Save mej Senožetjo in Ribčami dovolilo se bode za letos okolu 70.000 gld.

— **Grozen roparski umor.** V Karlovci na Hrvatskem napal je v sredo pretečenega tedna pozno v noč korporal Ivančevič gostilno A. Guština, umoril in razmesaril gospodarja potem hlapca in deklo. O Guštinu se je govorilo, da ima denar in to napotilo je grozoviteža, da je doprinesel ta nečloveški čin. Zločinca spoznali so po krvavem denarji in ponesnaženem bajonetu Ivančeviča sodilo bo vojno sodišče v Zagrebu.

— **Nesreča.** Dne 16. t. m. peljal je posestnik Jož. Vovk na Viči pri Ljubljani gnoj na njivo in posadil ob ednem tudi svojega 5letnega sina na voz. Deček pade z voza, pride pod kolesa in se tako močno poškoduje, da v par minutah umre.

— **Telefon Dunaj-Trst.** Telefonska črta Dunaj-Gradec-Trst izročila se bode s 1. septembrom prometu.

— **Umor v blaznosti.** V Hotemožah v kranjskem okraji udaril je 25letni mlinarski sin France Rakovnik tako močno svojega 64letnega očeta z nekim ostrim orodjem po senci, da se je ta takoj zgrudil in v teku ene ure umrl. Grozovitež je že dlje časa umobolen in je ta čin doprinesel v blaznosti. Odpeljali so ga v blaznico na Studenci.

— **Prvi roj** je dobil dne 15. t. m. čebelar Martin Kovačič iz Mošenj. Roj tehtal je $1\,^1/_2$ *kg*.

— **Stroški za svetovno razstavo v Čikagi** proračunjeni so na 45 milijonov goldinarjev.

— **Požar.** V Budimpešti pogorela je edna največih ondotnih tovarn, ogenj vpepelil je namreč Nicholsonovo železolivarno Škoda ceni se na 300 000 gld. V tovarni imelo je čez 600 delavcev opravka in vsi ti so zdaj brez zaslužka. Ogenj je nekdo zanetil. — Dne 10. aprila t. l. pogorelo je v Tokiu glavnem mestu japonskem 5000 hiš s 40 magacini za blago. Tudi ruska in angleška šola in policijsko poslopje so pogoreli.

Listnica vredništva.

Gosp. V. V. v M. O litji Vas pouči knjiga: Vollständige Anleitung zum Formen und Giessen oder genaue Beschreibung aller in den Künsten und Gewerben dafür angewandten Materialen. Von Eduard Uhlenhuth. Hartleben Verlag, Wien, Maximilianstrasse 8. Cena 1 gld. 10 kr.

Gosp. M. R. v M. Vodo iz vodnjaka Vam preišče vsak kemik. Obrnete se tudi lahko na: Chemischmicroskopisches Laboratorium von Dr. M. in Dr Ad Jolles, Wien, IX. Bez Türkenstrasse 9. — Poslati je treba 2 litra vode v dobro zapečateni steklenici. Za vso preiskavo glede na dobroto vode kot pitna voda je plačati v tem zavodu 6 gld.

Gosp. A. K. v C. Jako dobro lepilo, s katerim se kovina izvrstno pritrdi na steklo, je zmes dobro zmlete svinčene gladkine (Bleiglätte) z gostim glicerinom.

Odgovorni urednik: **Gustav Pirc.** — Tisk in založba: **J. Blasnikovi nasledniki.**